

v ročníku 1996 príspevky o ustaľovaní normy spisovnej slovenčiny v 2. polovici 19. storočia (v období po hodžovsko-hattalovskej reforme spisovnej slovenčiny) a v 1. polovici 20. storočia (od posledného vydania Cambelovej Rukováti až po vyjedenie Pravidiel slovenského pravopisu roku 1953) a napokon v ročníkoch 2004 – 2005 súbor príspevkov pod názvom *Z galérie osobností v dejinách spisovnej slovenčiny*. Možno povedať, že v týchto svojich prácach obsiahol celú historickú panorámu jazykovej kultúry, od najstarších čias, t. j. od zrodu slovenského jazyka, až po dnešné dni.

Ukazuje sa, že profesor Rudolf Krajčovič kráča v šľapajach svojich slávnych učiteľov na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, ktorí sa vo svojom vedeckom diele venovanom slovenčine zaoberali nielen jej historickým vývinom, slovenskými nárečiami a vzťahom slovenčiny s inými slovanskými jazykmi, ale aj súčasnou spisovnou slovenčinou, jej kultúrou a problematikou jej vyučovania.

Neobyčajne bohaté jazykovedné dielo profesora Rudolfa Krajčoviča, tak ako sme ho v našom jubilejnom príspevku nakrátko predstavili, vzbudzuje uznanie a úctu aj hĺbkou svojho mysliteľského ponoru do skúmanej problematiky, argumentačnou presvedčivosťou aj tým, ako sa prihovára svojmu čitateľovi: cítiť za ním nielen systematika a vedca, ale aj citlivého človeka a spoločensky aj národne zaangažovaného tvorcu. Za jeho celé doterajšie celoživotné dielo venované slovenskému jazyku profesorovi Krajčovičovi patrí úprimná vďaka nielen od jeho žiakov, ale aj od širšej slovenskej kultúrnej verejnosti. Želáme jemu aj sebe, aby v ďalších rokoch života mohol pokračovať v napĺňaní svojich tvorivých životných cieľov na prospech slovenčiny a slovenskej kultúry.

Ján Kačala

40. Chalupkovo Brezno

Mesto Brezno zaliate slnečnými lúčmi privítalo 12. októbra 2007 približne 200 pedagógov z rôznych kútov Slovenska. Viacerí z nich už niekoľký raz, iní po prvýkrát prišli pokúšať šťastie, lepšie povedané zmerať si sily a talenty v tradičnej súťaži *Chalupkovo Brezno*. Jubilejný 40. ročník celoslovenskej prehliadky záujmovej umeleckej tvorivosti pedagogických

zamestnancov sa niesol v osobitne slávnostnej atmosfére. Hlavní organizátori Ministerstvo školstva SR a mesto Brezno v spolupráci s ďalšími významnými inštitúciami a pracoviskami pre rozvoj kultúry a umenia, napr. Ministerstvom kultúry SR, Odborovým zväzom pracovníkov školstva a vedy na Slovensku, Banskobystrickým samosprávnym krajom, Krajským školským úradom v Banskej Bystrici a ďalšími pripravili Chalupkovmu Breznu oslavu, ako sa patrí.

Položením kytíc k pamätníku Jána Chalupku a následným slávnostným otvorením v piaristickom kostole sa Chalupkovo Brezno 2007 oficiálne začalo už v piatok popoludní. Večer prvého dňa sa niesol v znamení stretnutia s redaktormi Učiteľských novín Dušanom Mikolajom a Petrom Holkom, ako aj vzájomných stretnutí zakladajúcich a dlhoročných organizátorov podujatia Ladislava Bartka, Ladislava Šimona a ďalších pravidelnejších i sporadických či celkom nových účastníkov. Realizátori podujatia z Mestského kultúrneho strediska v Brezne, z Gymnázia Jána Chalupku a Horehronského múzea prejavovali osobitnú pozornosť L. Bartkovi, ktorý v rokoch 1958 – 1970 pôsobil v miestnom gymnáziu a podieľal sa tak na výučbe i výchove mnohých osobností súčasného breznianskeho života.

Sobotný program bol naplnený súťažami, ich hodnoteniami a množstvom sprievodných akcií. O 9.00 hod. sa začal seminár o pôsobení piaristov v Brezne a v rovnakom čase sa začali aj prehliadky záujmovej umeleckej tvorivosti pedagogických pracovníkov od prednesu poézie a prózy, osobitne prózy pre deti, i vlastnej literárnej tvorby, takisto osobitne prozaickej, básnickej a tvorby pre deti a mládež, cez výstavy výtvarných prác, hudobných prezentácií až po novú a nemenej obľúbenú kategóriu videofilmu. Keďže jednotlivé sekcie boli umiestnené v rôznych objektoch (gymnázium, synagóga, základná umelecká škola), účastníci podujatia mali možnosť poznať prakticky celé centrum Brezna.

Z pestrej ponuky sme si vybrali sekciu umeleckého prednesu poézie, v ktorej bolo 11 súťažiacich. Predseda poroty Vladimír Patráš otvoril prehliadku recitátorského umenia predstavením poroty, prezentáciou účastníkov a krátkym vstupom o teórii a umení prednesu. V rámci prehliadky odzneli verše slovenských klasikov (Sama Chalupku, P. O. Hviezdoslava, S. H. Vajanského), ale i súčasných domácich a zahraničných autorov (Jána Buzássyho, Joža Urbana, výber zo švédskej poézie) či úryvky z vlast-

nej tvorby. Veľmi vítaný bol ďalší program v tejto sekcii: širšie expozé V. Patráša (mimochodom takisto jedného z dávnejších laureátov Chalupkovho Brezna) o nevyhnutnej súhre komplexu faktorov, ktoré sa podieľajú na celkovom vyznení prednesu a robia ho naozaj umeleckým. Jednotliví členovia poroty boli potom súťažiacim k dispozícii na individuálne konzultácie a tí ich aj hojne využili. Popoludňajšie vyhodnocovanie výsledkov však bolo poznačené nie celkom zvládnutou organizáciou: o tom, či a kde sa možno dozvedieť výsledky, boli len nejasné indicie. Stretnutie všetkých prednášajúcich (spolu poézie aj prózy), ktoré sme napokon predsa objavili, sa nieslo v duchu spontánnej diskusie o takmer všeobecnom nedoceňovaní učiteľov slovenského jazyka a o problémoch dostať na účasť na takomto podujatí súhlas riaditeľa školy, o financovaní cesty ani nehovoriac. Odznali aj názory na kritériá hodnotenia umeleckého prednesu, ktorý je dnes iný ako pred desiatimi či dvadsiatimi rokmi; vítané by boli spoločné semináre (workshopy) o teórii a praxi umeleckého prednesu i jeho hodnotenia v súčasnosti. Záverečné odovzdávanie diplomov všetkým zúčastneným (najviac ocenených bolo v bronzovom pásme, výberovo bolo obsadené strieborné pásmo a len jednotlivito zlaté pásmo a ceny laureátov) bolo aspoň akým-takým zadosťučinením za vynaloženú námahu.

Spríjemnením popoludnia bolo pre účastníkov jubilejného Chalupkovho Brezna 2007 otvorenie výstavy Piaristi v Brezne a stretnutie s učiteľkami (slovenskými i maďarskými) z Békešskej Čaby, s ktorou má Brezno úzke družobné vzťahy. Na vernisáži výstavy ich umeleckých prác nechýbali okrem ručných prác prítomných učiteliek ani tradičné maďarské pochúťky, ako chlieb, klobása a kalíšky domácej pálenky. Využili sme, že sa táto sprievodná akcia konala na pôde Horehronského múzea, a v rozhovore s jeho pracovníčkou sme sa informovali o rôznych aktivitách a možnostiach múzejníctva v tomto regióne. Pozreli sme si stálu expozíciu o živote a kultúre ľudu na Horehroní a presvedčili sa o bohatej histórii mesta i celej oblasti.

Večer víťazov – aj tak by sme mohli nazvať večer v hoteli Ďumbier, kde prebehlo dekorovanie laureátov 40. ročníka Chalupkovho Brezna, odovzdávanie cien víťazom z rúk primátora mesta Jaroslava Demiana, prezentácia víťazov a interpretácia života Terézie Vansovej v podaní študentov Akadémie umení z Banskej Bystrice. Spoločenský večer sa ďalej uberal v rytme tanca a dobrej nálady, ktorú spríjemňovalo breznianske hudobné trio. Radosť

z vydareného podujatia, získaných ocenení, ako aj zo stretnutí, z výmeny skúseností a upevňovania vzťahov, ktoré sa každoročne prehlbujú na mieste tradičného Chalupkovho Brezna, takmer nemala konca.

Nedeľa privítala účastníkov Chalupkovho Brezna 2007 skutočnou záplavou snečných lúčov a ponúkla im spolu s organizátormi príjemný výlet k prameňu Jána Chalupku do Krpáčova. Pozvanie však nevyužili všetci, viacerí sa radšej vybrali zavčas na spiatočnú cestu domov, aby sa mohli pripraviť na nasledujúci pracovný deň v škole.

Počas celého víkendu sa o komfort účastníkov i členov porôt vynikajúco staralo mesto Brezno v spolupráci s Hotelovou akadémiou Brezno. Študenti a študentky akadémie boli vždy vyzbrojení dobrou náladou a úsmevom, ktorým podčiarkovali príjemnú atmosféru podtatranského prostredia.

Oslávili sme 40. výročie Chalupkovho Brezna, odovzdali sme putovné porotcovské stoličky z rúk tých, čo 40 rokov dohliadali na priebeh súťaže, do rúk mladších. Prežili sme pod Tatrami príjemný čas. O rok stretne sa azda zas.

Katarína Gajdošová – Mária Šimková

Medvedia služba popularizácii jazykovedy

[BÖHM, Stanislav: *Jazykové okienko so Spoločníkom*. Ružomberok: TESFO Ružomberok 2006. 162 s.]

Popularizácia vedeckých poznatkov tvorí dôležitú, ba v istom zmysle nevyhnutnú súčasť života každého vedného odboru. Táto skutočnosť sa osobitne týka jazykovedy, ktorá skúma každodenne a prakticky nevedomene používaný dorozumievací nástroj. Fakt, že jazyk sa pokladá za samozrejmosť, s ktorou sa stretáva každý a ktorej každý rozumie, má za následok, že ľudia nezriedka s nevdôľou prijímajú pripomienky odborníkov týkajúce sa jazykovej úrovne komunikátov. S existenciou takejto aprioristickej rezistencie musí počítať každý popularizátor jazykovedných poznatkov. O to je